

kele tot een krachtig lichaam dat deze grootsche taak naar behooren kan vervullen.

In de December-vergadering zullen de statuten definitief worden vastgesteld, waarin o.a. als minimum bijdrage voor leden een jaarlijksch bedrag van f 1.—, voor donateurs f 50.— wordt bepaald.

Wie als lid of donateur wenschte toe te treden kan zich opgeven bij den voorloopigen Secretaris Jac. P. Thijssen te Bloemendaal bij wien ook nog een beperkt aantal der concept-statuten verkrijgbaar zijn.

Rotterdamsche Natuurhistorische Club.

Bezoek aan het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie.

Reeds lang hadden enkele leden gewensch, het museum van Nat. Hist. te Leiden onder geleide van een deskundige te bezichtigen, en deze wensch zou vervuld worden, toen Dr. J. Büttikofer bereidwillig daarvoor toestemming gevraagd en verkregen had.

Zoo bevonden zich op Zondag 29 October 1905 een dertiental leden in de vestibule van het nieuwe museum in het Van der Werffpark, waar zij door den directeur, Dr. F. A. Jentink, werden welkom geheeten. Alvorens de inrichting van dit geheel naar den eischen des tijds gebouwde museum te toonen, wenschte ZEd. eerst eenige inlichtingen te geven. Gebroken is met de oude gewoonte, dat de geheele collectie ook door het publiek moet kunnen worden bekeken, want daardoor is door den invloed van licht en vocht reeds zoo menig zeldzaam voorwerp onherstelbaar bedorven. Vandaar nu een verdeling in een „Schausammlung“ en een „museumcollectie“, welke eerste in het hoofdgebouw voor het publiek tentoongesteld zal worden, terwijl de laatste voortaan bewaard zal worden, afgesloten van licht en stof. Deze museumcollectie bestaat uit een afdeling: spirituspreparaten, en een tweede afdeling: droge voorwerpen. Beide gedeelten worden afzonderlijk bewaard, gescheiden door een brandvrije afsluiting, en zijn pas ten deele klaar. Het gebouw voor de „Schausammlung“ is er nog niet. Na deze korte inleiding werd door Dr. Jentink een en ander getoond.

Alles is in kasten ondergebracht, niet hooger dan 2½ M., teneinde den inhoud eener kast goed te kunnen overzien. (Daardoor bestaat dus het gebouw uit verdiepingen van 2½ M.) Door een viltbekleding aan de randen der geheel ijzeren deuren sluiten deze hermetisch, en zijn slechts doorboord door eenige kleine gaatjes, teneinde het openen en sluiten te vergemakkelijken. De verzameling wordt dus in donker bewaard.

De verschillende gangen zijn alle recht, en eindigen in een venster. Om nu zooveel mogelijk van het licht te profiteeren zijn alle vloeren (en ook de trappen) vervaardigd van ijzeren staven, welke, een eindje van elkaar verwijderd, naast elkaar zijn gelegd loodrecht op de vensters. De vloeren vormen dus één groot rooster, waardoor het mogelijk is, dat in de onderste der zes verdiepingen in de het verst van het venster verwijderde kast, zelfs op een zoo somberen dag als deze, toch nog alles goed te zien is. Alleen in de spiritusafdeling zijn de vloeren afwisselend open en dicht, met het oog op een mogelijk breken van een flesch.

Nergens is ook een drempel, waarover men zou kunnen struikelen. Slechts enkele grootere dieren staan in kasten met dubbele hoogte en breedte.

Zóó is dus de verzameling uitstekend geborgen; hoewel niet in zijn geheel voor iedereen te bezien. De directeur gaf echter de verzekering, dat aan elkeen, die met wetenschappelijke doeleinden het museum bezoekt, alles ter beschikking wordt gesteld, wat hij mocht wenschen.

Nadat het geheele gebouw (uitsluitend van ijzer en steen opgetrokken) was bezichtigd, werd met een hartelijk woord van dank afscheid genomen van den vriendelijken leidsman, tevens, blijkens de inrichting van dit gebouwencomplex, baanbreker op het gebied van moderne museumbouw.

Na de lunch werden de collecties bezien, nog aanwezig in het oude gebouw. Voor de heeren entomologen had zich welwillend beschikbaar gesteld de heer C. Ritsema Czn.,

conservator voor de afdeling insecten; die met de grootste bereidwilligheid alles te voorschijn haalde, wat gewensch werd, en bij de talrijke laden met vlinders en kevers, die werden bekeken, tal van belangwekkende inlichtingen gaf en vele vragen beantwoordde. Woorden van welgemeenden dank kwamen ook hem ten volle toe.

De overige heeren deden intusschen onder leiding van het medelid Dr. Büttikofer een wandeling door de verschillende zalen en, hoewel reeds vele typen en zeer zeldzame exemplaren naar het nieuwe gebouw waren overgebracht, bleek toch duidelijk, welk een prachtcollectie ons land voor de wetenschap bezit niet alleen, maar ook, hoe dringend noodzakelijk een nieuwe en betere behuizing vereischt werd, wilden deze schatten op den duur tegen ondergang behoed zijn.

Helaas liet de beperkte tijd niet toe een meer gedetailleerde beschouwing van ook maar een enkele diergroep, maar toch wist de leider, dank zij zijn groote bekendheid met de collecties, door zijn voortdurend wijzen op allerlei merkwaardige en fraaie voorwerpen, deze wandeling zoo leerzaam mogelijk te doen zijn.

Zeer interessaut waren ook de verschillende groepen, reeds ingericht voor de „Schausammlung“ in het nieuwe museum.

Uiterst voldaan en met de herinnering aan een bij uitstek leerzamen en genoeglijken dag keerden de leden huiswaarts, niet echter dan nadat nog in het bijzonder een woord van dank was gericht tot Dr. Büttikofer, die en door zijn vele bemoeiingen in dezen en door zijn rondvoeren in het oude museum ongetwijfeld zeer veel heeft bijgedragen tot het welslagen van deze eerste „winter“excursie.

Vergadering 31 October 1905 in de Diergaard.

De voorzitter opent de vergadering, waarna de heer A. J. Zöllner rondgeeft de inlandsche vertegenwoordigers van het geslacht *Agrilus*, nl. *Agr. coeruleus*, *Agr. biguttatus* en *Agrilus pratensis*, nieuw voor de Ned. fauna; door spr. in Juni 1905 te Epen (Z.-Limb.) gevangen.

De heer J. G. Zöllner brengt ter tafel eenige rupsen van de zoo zeldzame *Arctia villica*, eveneens in Zuid-Limburg gevangen,

De heer Haverhorst laat vertegenwoordigers rondgaan van de (twee of drie) bestaande soorten van doodshoofdvinders; nl. een *Acherontia satanas* van Java, exemplaren van *Acherontia atropos* (waaronder een ex., dezen zomer in de stad gevangen) en een *Acherontia styx* van Sumatra, welke laatste volgens sommigen een afzonderlijke soort, volgens anderen slechts een var. van onze *Ach. atropos* is.

De heer Van Roon stelt ter bezichtiging eenige fraaie foto's van Lucaniden-series, benevens een album vol interessante afbeeldingen, eveneens van Lucaniden.

De heer Wachter geeft een overzicht over het geslacht *Rumex* en vertoont vele soorten van dit genus.

G. v. ROON, }
W. H. WACHTER, } *Secr.*

Draaihals.

In een nestkastje had zich bij mij in den tuin een Draaihals (*Jynx torquilla*) genesteld; op zich zelf niets bijzonders. Nu had ik echter, aangelokt door het eigenaardige van den vogel, en de buitengewone tamheid, waartoe men, volgens Friderich, jong opgekweekte Draaihalzen kan brengen, lust gekregen, aan één der jonge vogels mijn ornithopedagogische krachten te beproeven.

Ik schroefde tot dit doel, den deksel van het nestkastje en vond tot mijn verbazing vijf jonge Draaihalzen, niet echter in 'n nest, maar op glasscherven, stukjes been, eierschalen, kortom allerlei voorwerpen, die wel het minst als geschikt nestmateriaal kunnen dienen. Een vingergreep van den aard der bestanddeelen zend ik u hierbij ingesloten.

Eerst meende ik te doen te hebben met een soortgelijke instinctuïting als bij sommige strandvogels wordt waargenomen en die er hen toe drijft hun nestjes met schelpjes enz. te versieren.

In de donkere holte van een nestkast echter, komen zulke sieraden toch al heel weinig tot hun recht en de drijfveer van mijn Draaihals zal dus vermoedelijk wel niet in zijn schoonheidszin gezocht moeten worden.

Toen ik echter den volgenden morgen mijn jeugdigen kweekeling, de eerste miereneieren zou voeren, vond ik in

de watten, waarin ik hem gedurende den nacht gepakt had, een glasscherfje liggen. Daar ik zeker wist, dat er in de watten geen glas geweest was en *evenzeker*, dat er geen glas tusschen de stoppels van den jongen vogel was blijven zitten, moet ik wel tot de conclusie komen, dat het Draaihalsje dit stukje glas door den bek heeft uitgeworpen, op dezelfde wijze als zangvogels dit soms doen met de onverteerbare dekschilden van kevers. Hoe komen de oude vogels er intusschen toe hunne jongen zulke onverteerbare, wellicht schadelijke zaken te voeren?

Nog moet ik protesteeren tegen de opmerking van Brehm*) en andere schrijvers, dat de Draaihals even onzindelijk op zijn nest zou zijn als b.v. de Hop. Duidelijk heb ik gezien, dat de oude vogels de ontlasting der jongen keurig netjes in den bek weer wegdragen en ook in 't nestkastje zelf, trof ik in 't geheel geen excrementen der jongen aan.

Ede.

J. L. F. DE MELJERE.

*) Brehm zegt o.a.: »Zur Unehre des Wendehalses müssen wir berichten dasz sein nest in Unreinlichkeit dem des Wiedehopfs gleichkommt.«

Paddenhistorie.

Op een avond was ik getuige van een grappigen strijd tusschen een pad en een tor, welke u misschien wel zal intreseeren. In onze veranda komt dikwijls 's avonds een pad zijn maaltijd met vliegen doen; of hij ze in 't donker ook weet te vinden, weet ik niet, wel dat wij hem goed konden waarnemen bij het lamplicht. Zoodra hij een vlieg gewaar werd, sloop hij op de eigenaardige paddenmanier, beentje voor beentje er heen, fixeerde de vlieg, die er zoodra de pad de bek opende, invloog. De pad maakte een smekkend geluid en dit bedrijf was afgeloopen. Dit was evenwel maar een gewone vangst, doch eensklaps viel er een tor (de groote van een wesp hebbende) voor hem op de grond neer, zeker door de lamphitte getroffen; op de rug bleef hij tenminste liggen draaien. Weer voorzichtige nadering, doch deze vloog niet als gehyponotiseerd in zijn bek. Toch was de tor in een oogwenk ingeslikt, maar o wee, dat was een wat te harde kluij en met de meeste spoed, werkte mijnheer pad de tor, met behulp van zijn voorpootje er uit, gaapte eenige keeren en volgde hem zoodra de tor op de grond lag een scherp hoog kwiekrend geluid. Wie deed dit nu, de pad of de tor? Ik nam de laatste eens op de tafel en bemerkte door hem eens in zijn buikje te kietelen (dat tusschen twee haakjes heel vies met ongedierte bedekt was) dat het geiep door het insect werd veroorzaakt. Ik legde hem weer op de grond, om verder te zien, wat er zou gebeuren. Tot twee keer herhaalde dezelfde scène zich. Toen keerde de pad, als verontwaardigd over zoo'n hard wezen, zich langzaam om. Maar arme pad; de tor lag nu in loopende houding op de grond en nauwelijks had de pad zich omgekeerd of — hap! geeft hij den pad in zijn achterste deel een beet, die met een schrik-sprong ontvangen werd en die de pad zich trekkebeenend deed verwijderen. Verder kon ik niet blijven waarnemen. Jammer dat ik niet kan teekenen het zou heusch een illustratie waard zijn geweest, padden hebben toch zulke eigenaardige bewegingen en houdingen; zoo bevoorbeeld als men ze met een takje over den rug strijkt, het zich opheffen op de pootjes.

Dedemsvaart.

Mevr. v. D. ELST—POMPE.

Dotterbloem.

Dat *Caltha palustris* dikwijls in het najaar voor de tweede maal bloeit is een herhaaldelijk geconstateerd feit, ook ik vond op 17 November 1900 bloeiende exemplaren aan de Schie tusschen Rotterdam en Overschie; maar voor mij geheel nieuw, en voor u misschien interessant om te vernemen, is, dat deze plant ook wel midden in den zomer bloeiend voorkomt; ik vond althans op 29 Juli jl aan den Rijn bij Zwanmerdam een exemplaar met bloemknoppen, volkomen bloemen en met jonge vruchten.

Van het bloeien van *C. palustris* in dezen tijd van het jaar had ik nog nooit vernomen, daarom neem ik de vrijheid het u te berichten, en voor 't geval, dat het werkelijk iets bijzonders is, uw aandacht er op te vestigen.

Amsterdam.

M. VAN WARMELO.

Nachtegalaalzung.

Volgend stukje vond ik in het Ochtendblad van de „Frankfurter Zeitung“ van Zondag 16 April 1905. Misschien vindt gij het belangrijk genoeg om in uw tijdschrift op te nemen.

Der gesang der nachtigallen.

Im neuesten Heft des „Prometheus“ (Verlag von R. Mückenberger in Berlin.) lesen wir: Im freien Tierleben der Grossstädte herrschen allgemein die Vögel vor; H. Krohn zählt z. B. für Hamburg 110 heimatberechtigte Brutvögel auf, und unter ihnen ist die Nachtigall in den parkähnlichen Gärten der Alstergegend einer der verbreitetsten Vögel, obwohl mit der Ausdehnung der Grossstadt naturgemäss auch ihre Brutplätze beschränkt worden sind. Ungemein zahlreich aber ist die Nachtigall noch in den unterholzreichen grossen Parks unterhalb Hamburgs an der Elbe-haussee bis nach Blankenese und Schulau. Nun macht M. Graemer (Zweiter Bericht des Ornithologischen Vereins zu Hamburg 1902/03) darauf aufmerksam, dass je nach dem Wohnort ein grosser Unterschied im Gesang der Nachtigallen besteht. Nach seiner mehr als zwanzigjährigen Beobachtung zeichnen sich die Nachtigallen der Elbufer, namentlich aus der Gegend von Blankenese, durch einen bedeutend besseren Gesang vor ihren binnenländischen Artgenossen aus; dasselbe ist beim Rotkehlchen der Fall. Der Grund dafür dürfte nach Graemer „in den ununterbrochenen Rauschen des Wassers zu suchen sein, welches den Vogel zu immer neuem Gesange reizt“; werden ja auch die Finken, die im Harze in unmittelbarer Nähe der rauschenden Waldbäche leben als die besten geschätzt. Und doch ist diese Erklärung falsch. Die Nachtigall, wie jeder andere Vogel, singt nur, was sie gehört und gelernt hat. Jedes zusammengehörige Nachtigallenpaar grenzt zwar sein Gebiet ab, in dem keine Artgenossen geduldet werden; die Männchen aber sind grösstenteils in der Mehrzahl vorhanden. Wo sich nun in wasserreichen bewohnten Gegenden mit vielen Unterholz die Nachtigallen zahlreich ansiedeln, wie das in der Gegend der Elbehaussee der Fall ist, liegen die Reviere der Paare dicht zusammen. Die Nähe eines anderen singenden Männchens steigert aber den Eifer im Singen ganz beträchtlich, und mit der Zahl der werbenden Männchen steigert auch die Leidenschaftlichkeit des Schlages. Wo nun die Möglichkeit einer Wahl vorhanden ist, fliegen dem besten Sänger die Weibchen auch am ersten zu, so dass sie rascher und jedenfalls sicherer werben als stümperhafte Sänger. Damit dürfen wir annehmen, dass auch die Gesangsfähigkeit der Nachtigall und anderer Singvögel ihre Ausbildung und Vervollkommung der *geschlechtlichen Zuchtwahl* verdankt; denn die besten Sänger haben die sicherste Anwartschaft auf Nachkommenschaft; diese aber folgt in der Gesangsleistung wiederum dem Vater. Damit wäre endlich auch der Weg gefunden, auch welchem einzelne Singvogelarten in ihnen besonders günstigen Gegenden besser singen lernen als ihre Artgenossen unter weniger zusagenden äusseren Lebensbedingungen, wo der spärlicheren Besiedelung halber der alle Fähigkeiten steigende Wettbewerb der singenden Männchen, ausbleibt. Widerlegt ist damit auch die alte teleologische Behauptung, dass die Tiere — im Gegensatz zum Menschen — keine „Perfektibilität“ zeigten, und dass die Nachtigall schon zu Adams Zeiten ebenso gesungen habe, wie heute.“

U dankend voor de mij verleende plaatsruimte, verblijf ik met hoogachting,

H. M. KUYPER.

Abnormale Narcissen.

In de nabijheid van Boxstel en tusschen Boxstel en Eindhoven vond ik een paar wilde narcissen, de bekende kopjes en schoteltjes, geheel wit en herkenbaar aan den eigenaardigen bedwelmenden reuk. In de bloemen waren nog slechts een enkele rudimentaire meeldraad aanwezig en verder bezaten de bloemen verscheidene kranen witte kroonbladen. Eene verdere eigenaardigheid was dat het z.g. schoteltje zich in bijzondere blaadjes had opgelost die gedeeltelijk tusschen de kranen kroonbladen hadden. Kortom een paar merkwaardige exemplaren midden tusschen het gras met een groot aantal andere witte bloemen in een weiland aan den weg.

J. H. TEN OEVER.